

ДОСВІД ПІДВИЩЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ТА МІЖНАРОДНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТЕРИТОРІЙ

Шкуратенко В.В., студент, магістрант 2 курсу Економічного факультету
Величко К.Ю., канд. екон. наук, доцент кафедри Міжнародної економіки

Харківський державний університет харчування та торгівлі

При формуванні національних програм розвитку територій доцільним є врахування існуючого досвіду зарубіжних країн, де відбулася вдала реалізація таких проектів, спрямованих на підвищення конкурентоспроможності регіону на національному та міжнародному рівнях. При цьому доцільно наголосити на важливості врахування двох елементів:

Методологічних засад формування програм розвитку конкурентоспроможності регіону за кордоном. В більшості розвинутих країн вже склався певний методологічний підхід до розробки програм, спрямованих на підвищення регіональної конкурентоспроможності, які можна назвати основою конкурентоспроможності. Так, зі зміною аспектів в бік стимулювання конкурентоспроможності окремих регіонів як підґрунтя конкурентоспроможності країни в цілому, в світовій практиці визнається доцільним використовувати трансформацію моделі «національного ромбу» Майкла Портера [1] в «регіональний ромб» для аналізу місця регіону в створенні конкурентних переваг фірм. Аналіз здійснюється в системі запропонованих М. Портером чотирьох взаємопов'язаних детермінант, тотожних моделі національного ромбу. Ця модель об'єктивно є одним з основних способів визначення напрямку розвитку регіону з метою підвищення його конкурентоспроможності і визначає низку важливих характеристик більшості стратегій розвитку, що розробляються. Так, в більшості програм підкреслюється важливість підвищення конкурентоспроможності регіону за рахунок поліпшення якості людського капіталу, що обумовлено впливом рівня кваліфікації та структури населення конкретного регіону як на тип промисловості і виробленої продукції, ефективність робочої сили, так і на інноваційний потенціал регіону в цілому, підприємницький менталітет населення і життєздатність регіону безпосередньо. Інвестування в людський капітал виступає необхідною умовою формування конкурентоспроможності регіону в довгостроковій перспективі. На сьогодні це важлива складова при розробці стратегічних програм розвитку регіонів і територій в розвинених країнах. Крім того, здатність регіональних економік витримувати конкуренцію і адаптуватися до технологічних змін, пов'язана з їх інноваційним потенціалом, а саме цей критерій є ключовим фактором успіху в умовах глобалізації. Вирішення цього питання залежить від спроможності місцевої влади стимулювати якісний розвиток, передусім, розвиток інфраструктури регіону.

На думку авторів [2] «неналежна інфраструктура веде до відсутності доступу до ринків, робочих місць, інформації і професійної підготовки та стає головною перешкодою для ведення бізнесу. Нерозвинена інфраструктура

обмежує доступ до охорони здоров'я і освіти. При цьому високорозвинена інфраструктура має особливе значення для ефективного функціонування економіки, оскільки є важливим фактором під час визначення місця ведення економічної діяльності, її видів або секторів, які можуть розвиватися в кожному окремому випадку».

Слід зауважити, що в зарубіжних концепціях розвитку конкурентоспроможності сформувалася стала думка, що конкурентною перевагою компаній у мовах глобальної економіки є посилення спеціалізації. З цієї точки зору, розробка програм підвищення конкурентоспроможності регіону ґрунтується на стимулюванні утворення кластерів, які мають позитивний вплив на розвиток регіонів. За своєю сутністю регіональна конкурентоспроможність, що зародилася на основі факторів (Factor-Driven Regional Economy), поступово переходить до зростання на основі інвестування (Investment-Driven Regional Economy), але регіон (територія) здатний зберегти конкурентоспроможність в довгостроковій перспективі тільки завдяки переходу до інноваційної стадії (Innovation-Driven Regional Economy).

Практичний досвід реалізації теоретичних концепцій міжнародної конкурентоспроможності територій. В цьому контексті цікавим є досвід Канади щодо розробки подібних програм, де створення конкурентоспроможності регіону досягається за рахунок реалізації збалансованої стратегії. Така стратегія передбачає панівні стратегічні складові, а саме: інвестування в людей та місце (місто), що полягає в збільшенні підтримки інвестиційних проєктів в фізичну інфраструктуру та інфраструктуру обслуговування бізнесу, так само як і створення ефективного клімату для поліпшення «людського капіталу». Зокрема, у цьому напрямку була здійснена підтримка підприємств малого та середнього бізнесу; поширення знань та ідей шляхом співпраці між державними та приватними дослідними центрами, коледжами, університетами, щоб досягти критичної маси поширеного або загального «знання»; налагодження зв'язку з ринком (розвиток «бізнес-інкубаторів», науково-дослідницьких центрів, тощо); укріплення промислових кластерів та підприємництва; просунення міста на міжнародному рівні (як туристичного, культурного центру; створення певного іміджу т а ін.).

Таким чином, врахування світового досвіду організації програм підвищення конкурентоспроможності територій є важливим способом розробки ефективної стратегії розвитку на національному рівні, проте, важливим при цьому є вираховування національну специфіки (політична ситуація в країні, стан економіки, менталітет населення регіону) .

Література:

1. Фінансові механізми формування конвергентної моделі регіонального розвитку : Монографія / НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; За наук. ед. д.е.н., проф. Сторонянської І. З. – Львів, 2014. – 438 с.
2. Соціально-економічний потенціал сталого розвитку України та її регіонів: національна доповідь / За ред. акад. НАН України Е.М. Лібанової, акад. НААН України М.А. Хвесика. – К. : ДУ ІЕПСР НАН України, 2014. – 776 с.